

Handläggare
Lena Björklund-Stoehr
Telefon: 08-508 281 87**Till**
Miljö- och hälsoskyddsnämnden
2021-02-16 p.

Fuskprojekt Årsta partihallar

Förvaltningens förslag till beslut

Godkänna anmälan av projektrapporten

Daniel Persson
AvdelningschefAnna Hadenius
Miljödirektör

Sammanfattning

Livsmedelskontrollen har under 2020 arbetat aktivt och proaktivt mot livsmedelsfusk. Det var känt sedan tidigare att en andel små företag i Årstaområdet hade stora brister i sina spårbarhetssystem, de kunde inte visa var de köpt livsmedlen ifrån. Det har i den planerade kontrollen även upptäckts ändring av märkning på varor, till exempelvis ett senare bäst-före datum.

Projektet utfördes tillsammans av två grupper inspektörer, en grupp som jobbar med fokus på livsmedelsbedrägerier och en grupp med fokus på grossister.

Kontrollerna gjordes under tre tillfällen och resultatet visade att 16 av 23 verksamheter hade avvikelser. I 50 % av fallen det var så allvarliga brister att det ledde till sanktioner. Livsmedelskontrollen skrev sammanlagt 16 sanktioner, varav 10 vitesförelägganden.

I detta projekt har vi konstaterat att det inte bara är dyra och/eller känsliga livsmedel, som det fuskas med. Miljöförvaltningen har även fått bekräftat att vissa dokument som begärts av verksamhetsutövare varit förfälskade för att kunna förklara oklarheter i spårbarheten.

Livsmedelsbedrägerier är ett globalt problem, de finansiella förlusterna i Sverige beräknades till 9 miljarder kronor¹ (2019). Verksamheter som medvetet vilseleder sina kunder eller köper produkter utanför den lagliga livsmedelskedjan kommer delvis undan vid ordinarie livsmedelskontroll. Det krävs ett annat slags arbetssätt inklusive längre utredningstider och ett outtröttligt löpande arbete för att upptäcka och hantera dessa bedrägerier.

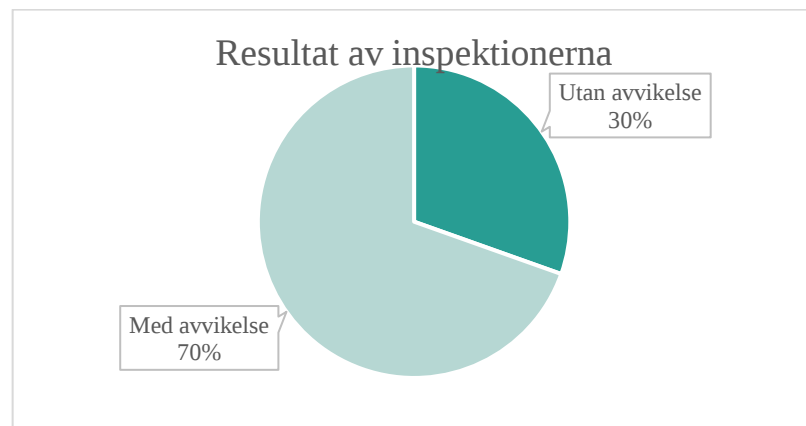
Bakgrund

Vid de ordinarie kontrollerna i området Årsta partihallar har det tidigare noterats att ompaketering och ommärkning av utgångna livsmedel har skett. Livsmedelspartier med bristfällig spårbarhet, felmärkta livsmedel samt ett flertal oregistrerade verksamheter har också upptäckts.

Men anledning av detta utfördes en mer riktad kontroll för att kontrollera hur stor omfattningen var på de verksamheter som medvetet vilseleder sina kunder eller hanterar osäkra livsmedel.

Resultat

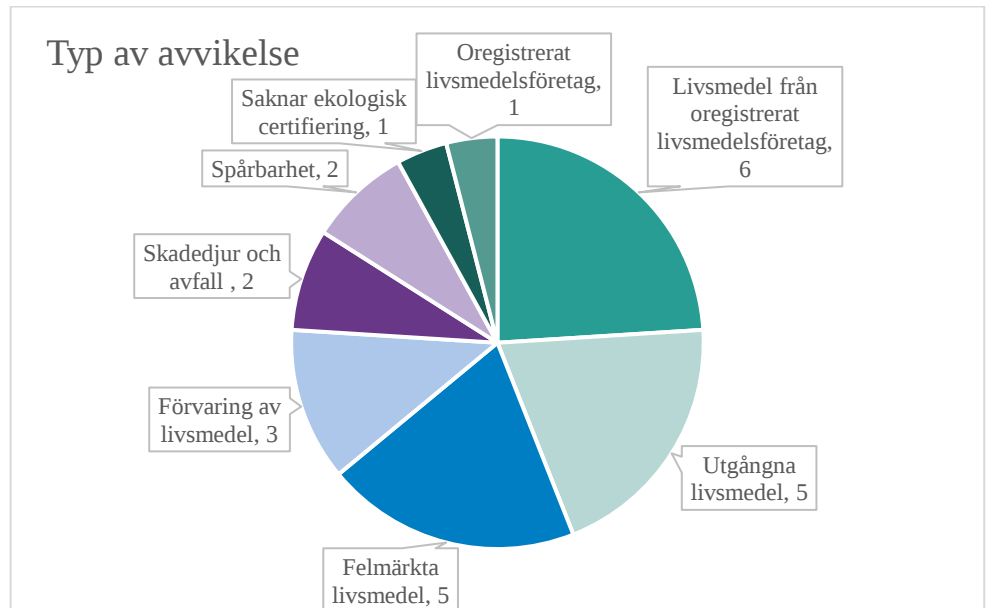
Det var 23 verksamheter som kontrollerades, målet var 26. De som inte fick kontroll hade flyttat, var nyregistrerade eller fanns inte på plats.

Utan avvikelse: 7 verksamheter.

Med avvikelse: 16 verksamheter. Detta motsvarar 70% av alla verksamheter som kontrollerades.

Typ av avvikelse

16 verksamheter fick en eller flera avvikelser. Dessa gällde inköp från oregistrerade livsmedelsföretag, försäljning av livsmedel som passerat sista förbrukningsdag eller bäst-före datum med mycket god marginal (i vissa fall även 3-4 år), felmärkta livsmedel, spårbarhet eller hygienbrister.

Konsekvenser för företagen med avvikelser

8 verksamheter hade så allvarliga avvikelser att det ledde till totalt 18 stycken olika slags sanktioner, varav 10 kopplade med ett vite. Det betyder att mer än en tredjedel (35%) av alla verksamheter som kontrollerades fick beslut om sanktioner.

De avvikelser som ledde till dessa sanktioner var, gamla livsmedel, avsaknad av spårbarhet, inköp av livsmedel från oregistrerade livsmedelsföretag, felmärkta varor, förvaring till exempel förvaring utomhus och förfalskade fakturor.

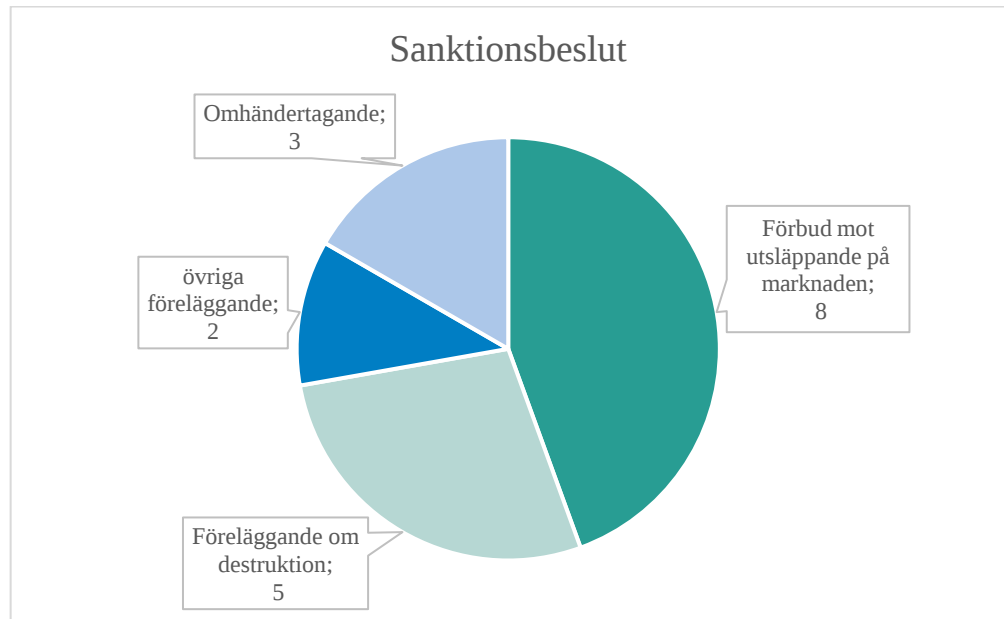

Diagram över de sanktionsbeslut som fattades.

Till dagens datum har vi ännu inte behövt ansöka om utdömande av vite.

Livsmedel som har stoppats med hjälp av sanktioner:

- 1300 kg fryst ockra
- 490 kg nötter och frön
- 225 kg torkad lime
- 5416 burkar energidryck
- 236 . tonfiskburkar
- 217 påsar snabbkaffe
- 199 chokladkakor
- 160 kg nötkött
- 76 kg ost
- 55 kg omärkt kött
- 20 kg röd timjan
- 4 energibars

Ett antal oregistrerade livsmedelsverksamheter påträffades i andra kommuner under detta projekt. Respektive kommun har fått vetskap om dessa verksamheter för att de ska kunna göra uppföljningar.

Förvaltningens synpunkter och förslag

I nya EU-kontrollförordningen nr 625/2017 skrivs om att offentliga kontroller ska identifiera eventuella avsiktliga överträdelser som

begåtts genom bedrägligt eller vilseledande agerande (artikel 9.2). Här behöver miljöförvaltningen anpassa sitt arbetssätt för att uppfylla de nya kraven.

I detta projekt har vi konstaterat att det inte bara är dyra och känsliga livsmedel som det fuskas med.

Det har även konstaterats att dokumentation som skickades in till miljöförvaltningen var förfalskad. Vi misstänker att en del av varorna var stöldgoods som kommit tillbaka in i livsmedelskedjan genom grossister. Det kan vara en del av den svarta ekonomin i staden, som skapar en snedvriden konkurrens och vilseleder konsumenterna.

Det finns en stor risk att osäkra livsmedel kommer ut på marknaden och negativt påverkar Stockholms invånares hälsa och/eller medvetet vilseleder konsumenterna. Dessutom bidrar kanske konsumenterna omedvetet, genom att handla livsmedel billigt, till en marknad av stöldgoods och kriminalitet.

I många ärenden i projektet har livsmedel förbjudits eller omhändertagits eftersom de köptes från oregistrerade livsmedelsföretag. Myndigheternas arbete såsom företagets leverantörskontroll skulle kunna underlättas genom att ett nationellt uppdaterat register över livsmedelsföretag upprättas.

Vitesföreläggande har använts i stor utsträckning i projektet och har varit ett effektivt påtryckningsmedel såsom omhändertagande av mindre partier. Denna metodik ställer högre krav på ärendehantering hos myndigheten samt mer tid i form av granskning av beslut från miljöförvaltningens jurister.

Slutsatser

Livsmedelsbedrägerier är ett globalt problem som pågår även inom Stockholms Stad. Verksamheter som medvetet vilseleder sina kunder och/eller köper produkter utanför den lagliga livsmedelskedjan upptäcks oftast inte vid den ordinarie livsmedelskontrollen.

När det arbetas med livsmedelsfusk krävs ett annat slags arbetssätt som är mer tidskrävande, än den tid som verksamheterna betalar för i sin årliga kontroll, för att upptäcka dessa bedrägerier. Det krävs även utbildningsinsatser för att få fler livsmedelsinspektörer att upptäcka och följa upp eventuella problem med bedrägerier. För vidareutveckling av kontrollmetodiken och för att fortsätta upptäcka och förhindra livsmedelsbedrägerier behöver det påbörjade arbetet fortsätta och utvecklas bla genom högre

kompetens hos inspektörerna inom till exempel IT, redovisning och utredningsteknik.

En nationellt operativ koordinering skulle underlätta och driva detta arbete framåt samt ett nationellt register över livsmedelsföretagare.

Kontrollen för att upptäcka livsmedelsbedrägerier behöver ske löpande för att ge effekt, så att ingen konsument bli vilseledd och att konkurrensen i staden sker på lika villkor.

Sanktionsbeslut behöver fattas snabbt om man misstänker något och därför ska hela organisationen på myndigheten vara beredd på en ökad belastning (jurister, chefer, inspektörstyrka).

SLUT

Bilagor

1. Rapport, Fuskprojekt Årsta